

literatura

MANUEL LILLO I USECHI

El periodista i escriptor nord-americà John Reed va viure 'in situ' l'esclat de la revolució bolxevic. Aquestes són les memòries d'aquells dies convulsos que canviaren la història. Des dels ulls d'una persona testimoni de la creació d'una nova estructura improvisada, il·lusionant i no del tot inesperada.

Quan el món va canviar

Deu dies que trasbalsaren el món

JOHN REED

Edicions de 1984

Barcelona, 2017

Dietari

534 pàgines

Es els grans moments de la història són pronosticats per poca gent que esdevinga erudita. Hi ha també les prediccions fallides que resulten lesives per als seus predicadors. En la Revolució d'Octubre de 1917 hi va haver de tot: dels qui pensaven que els promotors plegaven i frustraven l'intent i els que hi veien certa embranzida. Segurament, els vaticinis estaven anaven acompanyats del desig. Els que vivien del règim ho negaven tot. No volien que el seu món tinguera una alternativa competent. Els que ho veien des de prop, però, observaven l'inevitable. "Les classes propietàries s'anaven tornant més conservadores i les masses del poble més radicals".

Aquesta és una de les múltiples observacions d'un llibre recopilatori dels fets viscuts durant aquella revolució. De la mà de John Reed, escriptor nord-americà ideològicament vinculat a la Revolució russa —fou enterrat a Rússia amb honors—, aquells dies d'octubre són relatats amb l'actualitat periodística del moment. Amb un minut a minut de gran valor de crònica i historiogràfic. Un tant aclaparador, això sí, per a qui espera una reflexió de balanç. Les batalles entre bolxevics i menxevics per captar la confiança del poble, les preocupacions d'aquell moment d'incertesa, les assemblees obertes amb la integritat dels discursos inclosa i les re-

accions populars efervescentes són exposades amb una aspiració digna de veracitat.

Cent anys després d'aquells fets, tot s'ha estudiat amb exhaustivitat. Els esdeveniments són de lliçó obligatòria en instituts i facultats. També ho són les reflexions, si bé depenen del moment en què es practiquen. Les conclusions són les que més poden atraure el lector. En aquest escrit extens no n'hi ha gaires. Els capítols tenen més contingut crònic que de pensament. Si bé observar aquells fets des dels ulls nord-americans en aquells temps convulsos de Primera Guerra Mundial i d'ideologització mundial són aportacions que paga la pena tindre presents.

Reed constata que el més important d'aquell triomf bolxevic fou el fet que "van parar l'orella per tal de conèixer els desigs més elementals dels treballadors, soldats i camperols i en feren un programa immediat. Així, mentre els menxevics *oborontsi* i els socialrevolucionaris s'emboïcaven en compromisos amb la burgesia, els bolxevics es guanyaven ràpidament les masses russes". I és que les revolucions no triomfen sense un reaccionariat despistat, que inhibeix el perill que l'assetja, confiant en una sort eterna del seu sistema i en les dinàmiques que l'han mantingut. Allò dinàmica les esperances d'aquell antic règim encara present

teatre

Francesc Foguet ens parla de 'Carinyo', de Juli Disla i Jaume Pérez en Teatre Micalet

art

Àlex Milian escriu de l'exposició de Susan Meiselas en la Fundació Tàpies

música

L'esplendorós debut homònim d'Intana, el projecte de Núria Moliner

en la Rússia d'inicis del segle XX i potser també les possibilitats dels moderats que es consideraven naturals successors d'aquell sistema en cendres, tal com havia passat en uns altres països. I mentrestant, els bolxevics eren "els únics russos amb un programa d'acció definit, mentre que els altres no havien fet res més que anar parlant durant llargs mesos".

És per això que "el Rockefeller rus", Stepan Geórgevitx Li-anósov, assegurava a Reed que "la revolució és com una malaltia. Tard o d'hora hauran d'intervenir les potències estrangeres... Pot ser més o menys impropi, però les nacions han d'adonar-se del perill que el bolxevisme representa per als respectius països... Estic parlant d'idees tan encomanadisses com la 'dictadura del proletariat' i la 'revolució social-mundial'.. Potser, però, aquesta intervenció no serà necessària. Els transports estan desorganitzats, tanquen les fàbriques i els alemanys estan avançant. És possible que la fam i la desfeta tornin el seny al poble rus". Alhora, els revolucionaris consolidaven un relat ben convincent que transmet l'autor amb entusiasme. "De sobte vaig entendre que el devot poble rus ja no necessitava capellans que amb els seus precés l'ajudessin a entrar al cel, perquè havia bastit a la terra un regne més esponentós que el que pogués oferir-li qualsevol cel, i morir per aquest regne era una glòria..."

Des dels ulls de l'estranger, en canvi, era "increïble que la lluita de classes hagi d'arribar a aquests extrems". Una perspectiva que en el cas de Reed és clarament favorable, com s'ha dit. Segons interpretava, "una part d'aquells criats que un dia foren tractats com a bèsties i pagats amb gairebé res, avui s'independitzaven. A la nova Rússia tothom podia votar, fos home o dona; hi havia diaris per als treballadors que deien coses noves i sorprenents, hi havia soviets, hi havia sindicats". Era la sensació d'aire fresc que el món experimentava quan els llavors nous sistemes capitalistes es deterioraven entre guerres colonials i un autoritarisme intern. Amb aquella Rússia, les oposicions polítiques trobaven un nou país d'aspiració inèdita.

El fet de prendre partit no lleva originalitat ni veracitat als fets. No s'ha de considerar aquest escrit, ni de bon tros, com un manifest ideològic, sinó com el relat d'un moment dels ulls contagiats de qui ho va poder explicar tot amb il·lusió. Els esdeveniments són reforçats amb desenes de retalls de premsa —que mostren, entre altres coses, la propaganda antibolxevic menys fonamentada— i de declaracions oficials textualment transcrits que descriuen la tensió, la confusió i les batalles d'aquell temps. En molts moments, l'escriptura de Reed desprèn un atabalament condicionat per la rapidesa del dia a dia. Present en totes les assemblees i discursos, l'autor nord-americà feia retrats personals de protagonistes. "Res no hi havia en ell que justificqués el fet de ser un ídol de masses, estimat i reverenciat com pocs líders de la història. Un líder estranyament popular, un líder que ho era en virtut del

seu intel·lecte, un home sense cap brillantor, sense cap gràcia especial, que sabia mantenir-se ferm i independent, desposseït de tota mena de peculiaritats pintoresques, però dotat de la força d'explicar idees profundes amb termes senzills, de saber analitzar una situació correcta. I, combinada amb la seva sagacitat, l'audàcia intel·lectual més gran que es pugui imaginar". Així contemplava a Lenin.

I entre tot també hi havia espai per als pronòstics encertats. Com el que demanava a Europa que abolira les fronteres. Perquè "si Europa ha de continuar dividida en grups nacionals, l'imperialisme tornarà a començar la seva tasca. Només una República Federada d'Europa pot portar la pau al món". L'Europa dels Estats aïllats manté tancada aquesta alternativa en què somien els pobles del continent. El destí històric d'aquella revolució potser no tingué els resultats polítics desitjats. Molts dels seus diagnòstics, però, foren tot un encert. I aquests són presents en l'escrit de John Reed, que troba validesa tot just un segle després.